

DZIECKO Z TRUDNOŚCIAMI W CZYTANIU I PISANIU

Trudności w czynnościach graficznych – rysowanie i pisanie

Poziom graficzny dzieci uzależniony jest od poziomu spostrzegania i zapamiętywania wzrokowego, od sprawności ruchowej rąk oraz od koordynacji wzrokowo-ruchowej.

Dzieci **niezręczne manualnie** lub z **zaburzeniami koordynacji wzrokowo-ruchowej** upraszczają rysowane kształty, mają tendencję do zbyt silnego nacisku ołówka, co spowodowane jest nadmiernym napięciem mięśni palców i dłoni. W rysunkach długo utrzymują się formy zgeometryzowane i brak płynności ruchów. Dzieci często zamazują, ścierają i poprawiają linie. Często początkowo piszą nieczytelnie, z biegiem czasu poprawiając pismo, które jednak nadal jest brzydkie. Ich ruchy są gwałtowne, pozbawione płynności, litery wychodzą poza linie, nie są łączone. Nie nadążają za innymi dziećmi przy przepisywaniu z tablicy. Podczas dyktand w ich zeszytach znajdują się urywki zdań, niedokończone słowa. Całe zdania, a nawet strony w ich zeszytach mogą być napisane innym charakterem pisma.

Dzieci z **opóźnieniami spostrzegania i pamięci wzrokowej** również wykonują rysunki ubogie w szczegóły, lecz jest to wynikiem powierzchowności obserwacji. Dzieci te chętnie ściągają od kolegów pomysły rysunków, a przy rysunkach dowolnych ograniczają się do powielania zawsze tych samych treści. Zapamiętują wiele szczegółów z opowiadań, ale na niskim poziomie opisują obrazki. Mylą kierunki. U takich dzieci obserwuje się wiele błędów w pisaniu, szczególnie w sytuacjach napięcia emocjonalnego. W początkach nauki obserwujemy błędy przy przepisywaniu: opuszczanie liter, mylenie liter o podobnym kształcie: m - n, o - a, l - t - ł, p - b, d - g, przestawianie kolejności liter w wyrazach.

Czynność pisania nie jest tylko czynnością graficzną. Wymaga ona umiejętności przeprowadzenia analizy dźwiękowej wyrazu. Dlatego poważną rolę odgrywa percepcja słuchowa.

U dzieci z **zaburzoną percepcją słuchową** obserwuje się następujące objawy:

- zachowują się tak jakby nie rozumiały, czego się od nich żąda,
- nie potrafią powtórzyć głosek we właściwej kolejności w słowie przed chwilą analizowanym,
- próby samodzielnej analizy nie udają się,
- potrafią rozpoznać pierwszą głoskę, mają trudności z rozpoznaniem ostatniej.

Zaburzenia spostrzegania słuchowego odbijają się na przebiegu czynności pisania:

- robią błędy przy pisaniu z pamięci i ze słuchu,

- najczęściej występujące błędy to mylenie liter o podobnym brzmieniu – głoski dźwięczne i bezdźwięczne , np. rów – róf , chleb – chlep
- opuszczają końcówki słów , sylaby i litery
- błędy przy zmiękczeniu np. słońce – słońice , ćma – cima
- błędy wynikające z nieprawidłowej wymowy np. dźwig – ćwig

Trudności w czytaniu wynikające z **opóźnionej percepcji wzrokowej** to :

- uporczywe głoskowanie lub sylabizowanie ,
- trudności ze śledzeniem czytanego przez nauczyciela i kolegów tekstu ,dzieci gubią liniaturę przechodząc do następnej linijki , pomagają sobie prowadząc palcem po czytanej linijce , czasem czytają ten sam tekst drugi raz ,
- trudności ze scaleniem słowa , dzieci literują wielokrotnie zanim przeczytają w całości ,
- trudności z głośnym czytaniem , lepiej rozumieją tekst czytany po cichu.

Starsze dzieci z **zaburzeniem spostrzegania** nigdy nie czytają ładnie , czytają wolno , robiąc dużo pomyłek , nie zwracają uwagi na znaki.

Dzieci z **zaburzeniem funkcji słuchowej** nawet , gdy opanują czytanie , nie potrafią modulować głosu zgodnie z treścią , czytają monotonicznie , jakby nie rozumiały tekstu.

Dziecko dyslektyczne w klasie

W pracy z dzieckiem dyslektycznym na terenie klasy konieczne jest uwzględnienie :

- mniejszych możliwości w zakresie czytania i pisania niż możliwości przeciętnego dziecka ,
- mimo obniżonej zdolności do czytania i pisania , dziecko osiąga normę intelektualną ,
- zindywidualizowanego nauczania oraz motywowania.

Nauczyciel nie powinien dopuścić , aby słabe postępy w czytaniu i pisaniu zniechęciły dziecko do nauki. Aby to osiągnąć , musi **ograniczyć wymagania** w tym zakresie i jednocześnie zachęcać do osiągania jak najlepszych wyników w zakresie innych umiejętności. Wielkie znaczenie ma dostrzeganie osiągnięć dziecka i te osiągnięcia powinny stanowić podstawę do wystawienia oceny. Aby nie dopuścić do zniechęcenia , trzeba umożliwić dziecku wykazanie swoich umiejętności w innym zakresie i podkreślać wobec całej klasy jego osiągnięć w tej dziedzinie.

Wskazane jest :

- Zachęcanie dzieci do rysowania , szczególnie przez kalkę techniczną , do lepienia , modelowania wrywania i wycinania. Przed rysowaniem należy wykonać kilka ćwiczeń rozluźniających mięśnie dłoni i rąk. Wskazany jest rysunek wg wzoru.
- Zachęcanie do pisania ołówkiem i w większej niż normalnie liniaturze. Krzywdzące jest obniżanie ocen z prac pisemnych za „brzydkie pismo”.
- Nauczyciel powinien sam pisać wyraźnie na tablicy i zwracać uwagę , czy dziecko nadąża z pisaniem.

- Posadzić dziecko blisko siebie , aby móc je obserwować i pomóc mu , gdy będzie miało kłopoty. Indywidualnie traktować dziecko leworęczne i z obniżoną sprawnością motoryczną , ponieważ ma to wpływ na niski poziom estetyczny zeszytów.
- Dyktanda w klasach niższych zastąpić pisaniem z pamięci. Jeszcze korzystniejsze jest zrobienie takiego sprawdzianu indywidualnie poza lekcją.
- Dyktanda nie powinny mieć zdań złożonych (dziecko nie potrafi zapamiętać całego zdania , pisze zbyt wolno , nie nadąża za całą klasą , zapisuje tylko urywki zdań) .
- W klasie podczas przepisywania lub czytania zadawać odpowiednio krótszy fragment.
- Nie zmuszać dziecka do czytania wobec całej klasy , zwłaszcza tekstu , którego nie ćwiczyło. Jeśli czytanka jest zbyt długa , wyznaczamy mu fragment tekstu i polecamy zapoznać się z całością.
- Wskazane jest nie męczyć dziecko głośnym czytaniem , ćwiczyć codziennie 15 min. Nie głośkować , ćwiczyć sylabami , jeżeli nie potrafią przeczytać całościowo wyrazu. Należy dostarczyć książki z krótkimi tekstami (zagadki , wiersze) , stopniując ich trudność , sprawdzać poprzez rozmowę stopień zrozumienia tekstu.
- Jeżeli dziecku uda się dobrze w klasie odczytać tekst , który opanowało w czasie ćwiczeń w domu , to nabiera przekonania , że poprzez pracę może osiągnąć umiejętność czytania. Zasadnicza nauka musi odbywać się poza klasą .
- Ilość zadawanych prac trzeba dostosować do możliwości dziecka.
- Dzieci dyslektyczne nie powinny być wrywane do natychmiastowej odpowiedzi.
- Po 10 min. intensywnej koncentracji muszą odpocząć , mieć krótką przerwę lub zmienić rodzaj aktywności. Wymagają wielu powtórzeń i utrwalenia materiału w dłuższym czasie. Należy zaangażować jak najwięcej zmysłów : ruch , dotyk , słuch.
- Nie należy opierać nauczania na emocjach negatywnych : strachu , poczuciu winy i wstydu, niepewności , lecz na uczuciach pozytywnych : zainteresowaniu, zaciekawieniu , przeżyciu sukcesu.

Bibliografia :

- Gąsowska T. , Stębowska Z. : Praca wyrównawcza z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu. Warszawa 1994 , WSiP
- Sawa B. : Jeżeli dziecko źle czyta i pisze. Warszawa 1994 , WSiP.
- Spionek H. : Zaburzenia rozwoju uczniów a niepowodzenia szkolne. Warszawa 1973, PWN.
- Zakrzewska B. Reedukacja dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu. Warszawa 1976, WSiP.